

Medietilsynet
Nygata 4
1607 FREDRIKSTAD

FORLENGELSE AV FM-KONSESJONER FOR LOKALRADIO – INNSPILL FRA RADIO DSF

Radio DSF eies av Norges Samemisjon og arbeider med å formidle det kristne budskapet og utføre barmhjertighetsarbeid i de samiske områdene. De samiske områdene omfatter ikke bare Norge, men også Sverige, Finland og deler av Russland.

Vi innehar spektrumtillatelse for DAB i område 37 som omfatter Øst-Finnmark. Vi har også anleggskonsesjon for FM kringkasting i Karasjok, Kautokeino og Tana, samt i Vadsø og Nesseby. I Karasjok, Kautokeino og Tana samarbeider vi med GLR (Kautokeino nærradio) som også sender samisk programinnhold på FM-sendenettet.

Vi har samarbeid med Foreningen Radio Porsanger om å sende i Porsanger. Sendingene går av praktiske årsaker også ut i Nordkapp via Radio Nordkapp. I tillegg til dette, har vi også leid oss inn med sendinger på DAB-nettene i Vest-Finnmark, Nord- og Sør-Troms for å dekke en større del av området der nordsamisk språk snakkes. Oppstart av dette har vært mulig takket være tildelte tilskuddsmidler. Disse midlene og vår egenandel har på denne måten vært med på å gi oss mange nye lyttere, samtidig som det har bidratt til at anleggskonsesjonærene i disse områdene har fått en leietaker som gir dem et bedre økonomisk grunnlag for sin drift.

Usikkerhet i forbindelse med slukking av FM

I Radio DSF opplever vi situasjonen med DAB som meget usikker. Vi har flere ganger vurdert vår egen fremtid på grunn av DAB, kombinert med usikkerheten som har vært- og er rundt om det vil være anledning til å sende på FM etter 2021.

For oss er FM-nettet avgjørende for å dekke en vesentlig del av konsesjonsområdet, både langs veiene, og spesielt utover i villmarka på Finnmarksvidda. Der er det steder som ikke har dekning av de nasjonale kanalene på DAB, og mange steder dårlig eller helt fraværende 4G-mobildekning. En del steder er det ikke en gang taledekning. Dette er områder der reindriftssamer har sine arbeidsdager i vinterhalvåret, og i tillegg til oss er det eneste de får inn utenlandsk radio på FM.

For å klare å dekke disse områdene har vi FM-omformere på utvalgte punkter som dekker større områder til en akseptabel kostnad. F.eks. dekkes kommunene Karasjok og Kautokeino med tre FM-omformere. For oss er det viktig å opprettholde og utvikle FM-nettet fremover for å opprettholde denne arealdekningen, og gjerne tette igjen enkelte dekningshull. Men usikkerheten rundt en eventuell slukking har gjort at vi ikke har turt å investere så mye i FM-nettet som vi ellers ville ha gjort.

På grunn av at konsesjonsområdene vi driver radio i er tynt befolket, er det utfordrende å få økonomi i radiodriften. Dette vil spesielt gjøre seg gjeldende om vi kun skal får lov til å sende på DAB. Det vil med tilskuddene vi frem til nå har fått innebære at vi må innsnevre dekningsområdet og kun dekke de største tettstedene. Det vil bli stille på FM i bilradioen på de lange kjøreturene med bil, og reindriftssamene vil ikke lenger høre lokalradio med blant annet nyheter og værmelding i gjeterhyttene sine ute på vidda. Dette vil være et stort tilbakesteg for oss som radio, for reindriftssamene, for hyttefolk, og fastboende mellom tettstedene, og i de mindre bosetningene. Det vil virke negativt inn på samfunnssikkerhet og beredskap i området.

Med usikkerhet rundt FM-nettets levetid i Norge opplever vi at mye av vårt grunnlag er i spill. Ved en eventuell nedleggelse av FM-sendinger for lokalradio vil det vi har bygget opp på FM være tapt. FM vil overtas av utenlandske radiostasjoner i grenseområder ved nedleggelse av FM-nettet for lokalradio.

FM nettet for lokalradio kan ikke settes i spill på den måten det legges opp til. Da vil det meste av potensialet for å nå ut til et bredt utvalg av befolkningen i området forsvinne.

Vi vil derfor redegjøre for våre meninger i forbindelse med Medietilsynets rapport om forlengelsen av FM konsesjonene for lokalradio.

Bør lokalradio få lov til å fortsette på FM etter 2021?

Vi opplever at flere lyttere i våre områder velger finske og russiske FM sendinger (med blant annet engelskspråklig- og klassisk musikk). Disse sender med mye bedre kvalitet enn vårt eget FM-nett, som sliter med et dårlig teknisk utgangspunkt på grunnlag av begrensningene på FM-nettet i Norge.

En stenging av FM-nettet for lokalradio i Finnmark, vil i en krisesituasjon forverre mulighet for befolkningsvarsling og evne til å formidle norsk innhold i området.

Det setter også en utbygging av DAB for lokalradio i umiddelbar fare fordi mye av markedsgrunnlaget da vil bli overtatt av utenlandske aktører på radio. Vi ser ikke at det er grunnlag for å bygge DAB-dekning for lokalradio mellom tettstedene uten omfattende tilskudd, og det vil gjøre at vi i beste fall blir tettstedsradioer, i motsetning til i dag da vi har sammenhengende dekning over store avstander.

Det tar også lang tid å etablere nye lyttervaner på DAB. Mange lyttere kvier seg for å rescanne/restarte radioen som allerede står på NRK P1 eller NRK Sápmi.

For Finnmark vil derfor fortsatt drift av FM være helt avgjørende for å kunne drive lokalradio på både FM og DAB med et godt dekningsområde.

Det er så få aktører igjen på lokalradio i Finnmark at det ikke er markedsgrunnlag til et fullstendig utbygget DAB-nett, befolkningsgrunnlaget er også for tynt til å kunne bygge og tjene penger på DAB. FM må derfor være supplerende for DAB i Finnmark.

Selv om vi påtar oss utbyggingsansvar på DAB, vil eventuelt slukking av FM for lokalradio kunne skape usikkerhet for utbyggingen og i verste fall føre til at lokalradio forsvinner fra Finnmark. Det er de økonomiske forpliktelsene som er utfordringen. Hvis vi får problemer med DAB, vil lokalradio være utradert om vi ikke har FM som supplerings-teknologi i Finnmark.

Hvor lenge bør lokalradio eventuelt få fortsette på FM?

En forlengelse for lokalradio i Finnmark bør som et minimum være frem til 2031. Det vil skape en forutsigbarhet for at lyttere ikke velger utenlandske radiokanaler på FM eller slutter med å lytte til radio. De lyttere som blir «tapt» ved en tvunget overgang, vil ikke kunne bidra til bærekraft for lokalradio i Finnmark.

Dermed vil utbyggingen av DAB stoppe opp alene med en slik usikkerhet. Uten bærekraft, vil det heller ikke være grunnlag for lokalradio i Finnmark.

På hvilke vilkår bør lokalradio eventuelt få fortsette på FM?

Lokalradioene må beholde de vilkårene som finnes i dag, og gjerne få bedre vilkår. Det kan ikke settes som vilkår i en forlengelse av drift på FM at vi må bygge ut et DAB-nett i Finnmark - hvis ikke staten da kompenserer for en utbygging og drift av DAB-nett for lokalradio i Finnmark frem til 2031.

Det bør settes vilkår om lokal tilstedeværelse og krav til norsk eierskap.

Den økonomiske situasjonen for DAB-utbygging og DAB-drift for lokalradio i Finnmark er svært vanskelig og gjør at utbyggingen blir begrenset i forhold til dekning på FM.

Det er flere økonomiske punkter som gjør at vi har hatt utfordringer med å starte utbygging av DAB i Øst-Finnmark.

Radio DSF finner det nødvendig å ta for oss alle disse punktene som forsterker vårt behov for FM-drift:

1. Investeringsmidlene strekker ikke til eller blir redusert

Radio DSF som innehar spektrumtillatelse for DAB-nett i område 37 søkte på støtte tilsvarende 1,2 millioner for 2018, men endte med halvparten av disse støttemidlene.

Tilsvarende var det også for flere av våre samarbeidspartnere som fikk redusert tildeling av midler. Det gjorde at Radio DSF eller våre partnere, ikke klarte å komme i gang fordi midlene ikke dekket en oppstart av en utbygging.

Det var plutselig ikke midler til å kjøpe inn en DAB-MUX for vår region, samt så dekket ikke midlene kostnader til en større utbygging. Dermed har reduksjonen i tildelt støttemidler blitt et problem for å få tak i DAB-MUX for regionen.

Radio DSF har søkt og fått plass på Norkrings anlegg i Karasjok for DAB anlegg, men fikk også en uventet ekstrakostnad i form av anleggsbidrag. Dette kom på nærmere 70 000 fordi Norkring måtte bygge ut stasjonen. Dermed tok det ikke lang tid før midlene som ble tildelt, har blitt brukt til utbyggingskostnader som oversteg det vi hadde sett for oss.

Radio DSF prøver å finne lokasjoner som ikke baserer seg på Norkrings anlegg, da dette øker kostnadene så voldsomt at utbygging ikke lar seg realisere. Men det er ikke enkelt: Der vi kan sette FM-anlegg på et hustak, vil et DAB-anlegg fra samme hustak slå ut alle andre DAB-nett.

Selv om vi faktisk har alternative lokasjoner, er fremføringen av et IP basert signal til anleggene en utfordring. Dette må gjøres enten via radiolink eller fiber. Satellittdekningen er dyrt og meget dårlig i Finnmark og er utelukket.

En typisk kostnad for en installasjon av et DAB-anlegg for lokalradio vil være på 500 000. Disse kostnadene inkluderer utstyr, montasje og linjefremføring. Kostnadene kommer av egen erfaring og andres aktørers utbyggingskostnader.

Skal et DAB-nett for lokalradio ha livets rett, må den tekniske kvaliteten være like bra eller bedre enn NRKs DAB-nett i regionen. En utbygging må også være basert på et minimum av eksisterende punkter for dagens lokale FM-nett.

Radio DSF disponerer 8 egne FM anlegg i DAB-regionen Øst-Finnmark, men ingen av disse kan brukes til DAB: Enten står de for nære boliger, eller så mangler det potensialet for linjefremføring. Utgangspunktet er at de samme 8 områdene skal erstattes med DAB. Med en investering på 500 000 pr. senderpunkt, vil en investeringskostnad for Radio DSF alene utgjøre 4 millioner. Skal dekningen for hele Øst-Finnmark forsøres, vil kostnaden raskt komme på 15-20 millioner.

Norkrings anleggsbidrag er også en utfordring. Når det gjelder Karasjok, fikk vi en ekstrakostnad på 70 000. Vi har forstått det slik at andre aktører har blitt forelagt anleggskostnader på 400 000 for et punkt fra Norkring. Dermed inntreer det en ukjent kostnadsfaktor fordi lokalradio kommer sist i utbyggingskøen.

2. Driften av DAB anleggene koster for mye

Område 37 for DAB hadde tidligere en frekvens som var såkalt «nabokanal» til NRKs DAB nett og Norkrings riksdekkende DAB-nett. Det betød at anleggene i stor grad måtte samlokaliseres.

For å unngå dette problemet med ekstreme driftskostnader, fikk vi mulighet for å benytte en ny DAB frekvens for Øst-Finnmark. Men denne må også godkjennes av Russland og Finland for at vi i det hele tatt skal få til et DAB-nett for vår region.

Selv om dette gjør det mindre kostnadskrevenende for selve utbygging av et lokalt DAB-nett, er det uansett slik at mange steder har Norkring eiendomsrett til de mest attraktive masteanlegg. Lokalradio har mange FM anlegg selv, men få av disse er egnet til DAB siden de har problemer med linjetilgang eller for nær bebyggelse.

Der FM-nettet kun krever direkte strøm eller alternativ strømkilde med stor effektivitet, må DAB ha kraftigere tilgang til strøm. Det andre er også tilgang til signalmating. En FM-omformer krever bare et FM-signal inn for å sende et FM-signal ut.

DAB derimot krever signalmating fra enten Radiolink eller fiber. Satellittdekning vil skape en kraftig forsinkelse fordi mating av DAB sendere krever sanntidsoverføring og er derfor utelukket. Med utfordringer knyttet til korrekt GPS-tid, vil satellittmating bli helt utelukket.

Med innplasseringskostnader og linjefremføring, blir kostnaden ofte mellom 5000-8000 pr. senderpunkt.

Radio DSF har 8 senderpunkter for FM som dekker områder som også skal dekkes med DAB. Når disse får en kostnad på minimum 5000 i måneden på grunn av DAB, vil månedskostnad for drift av DAB-anlegg for Radio DSF raskt utgjøre 40 000 i måneden.

Dette er ren leiekostnad uten drift/service av DAB-nettet. Skal noen også drifte DAB-nettet, vil kostnaden øke i alle fall til 50 000 for Radio DSF pr. måned.

Samlet med de andre senderpunktene i området, vil denne driftssummen raskt komme på 100 000-150 000 i måneden. NEA Radio har utgifter på 10 000 i måneden som inkluderer innplasseringer, linjeleie og lønn til driftspersonell.

Dette er midler som Radio DSF ikke har og en utbygging har også stoppet opp på grunn av potensialet for manglende driftsmidler.

For område 37, vil det være nødvendig med en garanti for driftsstøtte frem til 2031 for at DAB skal kunne være et alternativ til FM-nettet. Driftskostnaden kan derfor raskt utgjøre 1,5 millioner i året for hele område 37 om DAB skal erstatte FM for lokalradio.

Siden Radio DSF og de andre lokalradioene i Finnmark ikke har noen annen form for finansiering av DAB-nett fra statlig og kommunal virksomhet, vil staten måtte stille driftsgaranti pålydende 1,5 millioner året frem til 2031 fra 2020, altså samlet ca. 18 millioner for DAB fordelt på 12 år for område 37. For Radio DSF alene vil driftssummen utgjøre 7,2 millioner frem til 2031.

Uten slike garantier, vil Radio DSF kun sette opp DAB sender for befolkningsdekning og benytte FM-nettet til arealdekning/supplementsdekning.

3. Kostnaden for potensiell rivning av FM anlegg

En annen ukjent kostnadsfaktor som vil opptre for Radio DSF, er kostnadene for rivning og destruksjon av FM-anlegg. Disse anleggene utgjør også en verdi for Radio DSF og dette anlegget blir verdiløst ved en slukking av FM for lokalradio. Anleggene må også rives og ofte må miljøsanering inn i bildet. Uten verdien FM-anleggene utgjør, vil dette også bli en enormt dyr kostand for Radio DSF.

Rivekostnad innebærer tilgang til mastemontører og miljøsanering. En slik kostnad kan fort utgjøre 300 000 pr. FM-senderpunkt. Med våre 8 FM omformere, vil denne kostnaden for rivning og miljøsanering alene utgjøre 2,4 millioner.

4. Totale kostnader for Radio DSF ved en overgang til DAB

De totale kostnader for en overgang til DAB teknologien for Radio DSF vil derfor se slik ut, gitt at DAB skal erstatte FM-nettet i FM området til Radio DSF:

Type midler	Kostnad for 8 sendesteder for FM-området til Radio DSF
Investeringsmidler DAB-anlegg	4 millioner
Tillegg for potensielt ukjente kostnadsfaktorer som anleggsbidrag fra Norkring	1 million
Driftskostnad over 12 år (600 000 pr. år)	7,2 millioner
Rivekostnad og miljøsanering FM	2,4 millioner
Total nødvendig tiltakspakke for Radio DSF alene.	14,6 millioner

Skal Radio DSF kunne erstatte dagens FM-nett med DAB, må altså staten komme med tiltakspakke som utgjør et minimum på 14,6 millioner.

Radio DSF er i tillegg en etnisk språklig radiostasjon. Utbygging av DAB-nettet vil få store konsekvenser for det journalistiske arbeidet. Om vi skal ha mulighet til å utvikle et bedre tilbud til den samiske befolkningen må vi vurdere å be et mangedoblet økt årlig tilskudd.

Tekniske forhold ved utbyggingen av DAB-nett i Øst-Finnmark

Finnmark har en del utfordringer når det gjelder utbygging av et DAB-nett for lokalradio.

Forholdet til våre naboland er avgjørende for hvorvidt et DAB-nett skal realiseres og kunne driftes med høyeste grad av tilgjengelighet. Stenging av lokalradioens FM-nett i Finnmark vil også påvirke potensialet for befolkningsvarsling ved en situasjon.

Ut fra den gjeldende sikkerhetspolitiske situasjonen for Nord-områdene, fraråder Radio DSF en myndighetsstyrt avvikling av FM-nettet i Nord-Norge. Vi mener Medietilsynet må søke støtte for dette synet fra aktuelle myndighetsorgan som PST og E-tjenesten.

Det har de siste to årene skjedd betydelige elektroniske forstyrrelser av GPS og satellittsignaler i Finnmark. DAB anlegg er helt avhengig av GPS for å fungere.

Med denne bakgrunnen, er det helt utelukket for Radio DSF å benytte satellittmåting eller GPS synkronisering av DAB-anleggene. Denne tilleggskostnaden er ikke medregnet i vårt offentlige budsjett, men det må etableres et IP basert tidsystem på fibernettet i Finnmark.

Derfor er det sikkerhetspolitiske forhold som kan påvirke utbyggingen av et DAB-nett for lokalradio i Finnmark.

Telenor har ikke lenger eierskap til kjernenettet i Finnmark. Det har skapt en utfordring med å få frem signalfremføring.

Oppsummering fra Radio DSF

Radio DSF mener FM-nettet må forlenges som en naturlig konsekvens av at lokalradioene ikke kan basere sin drift på DAB alene. Til det er selve driftskostnadene altfor høy og for Finnmark er det umulig å drive et DAB-nett uten 100% statsstøtte også til daglig drift.

Driftskostnadene har i vesentlig omfang ikke vært et tema. Det som hittil har vært løsningen fra Medietilsynet, er investeringsmidler. Men – investeringen skal også driftes og dette har hittil vært et uberørt tema for Medietilsynet.

Hvis man ikke også forstår behovet for driftstilskudd, vil investeringstilskuddet være nytteløst og man vil risikere at statlige midler går tapt fordi de mangler et driftsgrunnlag.

Inntektene til norske lokalradioer er svært begrenset. Med et stort fokus på utbygging av DAB, vil innholdet lide og tilgangen på et inntekspotensial forsvinne ytterligere. Det er innholdet mange lokalradioer er avhengig av for å hente inn inntekter – enten det er annonsekroner, bingoinntekter, gaver/lytteravgift fra fornøyde lyttere, eller støtte fra firmaer eller kommuner. Uten innhold er den samfunnsøkonomiske verdien av en DAB-utbygging for lokalradio ikke-eksisterende, og vil samtidig ha en betydelig negativ effekt på samfunnet.

Vedtatt en FM-avvikling for lokalradio uten omfattende tilfang av offentlig driftsstøtte som vi har nevnt i vårt høringssvar, vil det få alvorlige konsekvenser for lokalradio i Finnmark.

Radio DSF bekrefter at vi ikke kan fortsatt drifte lokalradio om Medietilsynet legger frem et forslag om FM-avvikling, uten tilfang av tilsvarende støtte til utbygging og drift av DAB-nett med tilnærmet samme arealdekning, og midler for å dekke sanering av eksisterende FM-anlegg.

Med vennlig hilsen

Tormod Gusland (sign.)

Tormod Gusland
Ansvarlig redaktør
Radio DSF